

General-major
JOVO NINKOVIĆ

Snage na privremeno zaposednutoj teritoriji — faktor u razradi i oblikovanju teorije napadne operacije

Na razradu i oblikovanje opšte teorije operacije, pa i napadne operacije u zahvatu fronta, ispoljava uticaj veliki broj faktora, pri čemu su snage na privremeno zaposednutoj teritoriji (PZT) posmatrane u njihovoj sveukupnosti i u tesnoj vezi sa drugim elementima sistema ONO na tom prostoru bez sumnje jedan od najznačajnijih.

Po mogućem uticaju na karakter i fizionomiju borbenih dejstava na našem ratištu, uključujući i napadne operacije to je kvalitetno nov i jedinstven fenomen. Otuda i proizilazi opravdan zahtev za njegovim dubljim i svestranijim izučavanjem i smelijim ugrađivanjem u našu teoriju ratne veštine, pa i odgovarajuće normativne dokumente.

Takav zahtev rezultat je i saznanja da u tom pogledu još uvek nismo postigli zadovoljavajuće rezultate, iako je bilo pokušaja pa i izvesnih uspeha. Očigledno je, dakle, da u procesu transformacije i konkretne razrade opštih stavova, načela i zahteva doktrine u oblasti ratne veštine, posebno operatike i taktike, nismo daleko odmakli, naročito u oblasti teorije. Naprotiv, utisak je da je praksa posmatrana na osnovu iskustava sa izvedenih vežbi daleko ispred teorije koja još ne stiže da sređuje i uopštava veoma bogata saznanja koja se u tim praktičnim aktivnostima stižu.

Mada svrha ovog razmatranja nije da analizira uzroke toga zaostajanja, ipak treba istaći da se jedan od razloga nalazi u nedovoljno usmerenom naučnoistraživačkom radu u oblasti taktike i operatike, zbog čega još uvek nemamo dovoljno pouzdanih i sređenih istraživačkih rezultata koji bi trebalo da budu okosnica celokupnog teorijskog i normativnog rada.

Sporo oslobađanje od klasicizma i šablonizma, koja kao opterećenje nosimo iz perioda kada je naša delatnost u oblasti teorije bila pod određenim uticajem nekih stranih gledanja, takođe je jedan od razloga. Činjenica je, naime, da jedan broj naših kadrova još uvek nije oslobođen izvesne bojaznosti da se nešto što je nekada bilo normativno regulisano koriguje ili menja, bez obzira što je očigledno prevaziđeno. Drugim rečima, još uvek nema hrabrosti u traženju i prihvatanju onoga što je novo, što bi adekvatnije odražavalo našu stvarnost i realne potrebe. Ako se i dođe do suštinski novog saznanja ono se ipak pokušava smestiti u već uhodane šeme i normative. Zbog toga se često izgubi suština i smisao onoga što je novo, što je praksa već potvrdila.

Strategija oružane borbe i drugi opšti normativni dokumenti daju dovoljno prostora, a stečena iskustva dovoljno elemenata da se smelije krene i dublje prodre u sve oblasti ratne veštine; da se brže oslobađamo klasicizma i da našu teoriju obogatimo novim i autentičnim sadržajima.

Sa stanovišta teme koja se razmatra posebno je značajan onaj stav strategije oružane borbe po kome će u svim napadnim operacijama u zahvatu fronta u kombinovanom obliku oružane borbe biti angažovane znatne snage na PZT kao i stav da u pojedinim etapama, na pojedinim pravcima ili prostorijama težište može biti upravo na tim snagama.

Snage na PZT po svom sastavu i jačini¹ posebno zbog svog objektivno povoljnog operativno-taktičkog položaja, slobode manevra i drugih uslova uvek će predstavljati ne samo jedan od bitnih elemenata opšteg odnosa snaga i značajan sastav koji će preuzimati i izvršavati krupne zadatke u operaciji, već i faktor koji će odlučujuće uticati na rešavanje svih drugih problema pripreme i izvođenja svake pa i napadne operacije.

Kao objektivni faktor on će na napadnu operaciju ispoljavati svestran uticaj. U najopštijem smislu, u velikoj meri će opredeljivati osnovne karakteristike i fizionomiju napadne operacije u celini, ali značajno uticati i na druga rešenja u njihovoj strukturi i sadržaju.

U najopštijem smislu taj uticaj se izražava u dva pravca:

— *prvo*, u veoma značajnom doprinosu obezbeđenju opštih uslova za preduzimanje napadnih dejstava u zahvatu fronta, jer će svo-

¹ Iskustva sa izvedenih vežbi pokazuju da su u napadnim operacijama koje su se izvodile u zahvatu fronta u zoni širine 90—100 km i dubine 100—150 km na PZT nalazile snage jačine 60—70.000 boraca što, pretvoreno u neke formacijske sastave, iznosi oko 40 brigada ili 10—12 divizija. Ako se po planu napadne operacije angažuje samo 50% tih snaga to bi bilo 30—35.000 odnosno 20 brigada ili 5—6 divizija.

jom aktivnošću u toku izvođenja odbrambenih dejstava prisiljavati agresora da po meri prodora u dubinu naše teritorije stalno odvaja respektivne snage radi obezbeđenja i intervencije, čime će znatno slabiti svoju ukupnu napadnu moć što se, u krajnjem, direktno odražava na mogućnost njegovog definitivnog slamanja, preotimanja inicijative i prelazak naših snaga u odlučujuća napadna dejstva;

— *drugo*, svojim rasporedom snage na PZT će omogućavati da se izvrši jednovremeni udar po svim vitalnim objektima braniočevog borbenog poretka, čime se u našim uslovima realizuje jedan od fundamentalnih zahteva savremenog napada uopšte, tj. jednovremeno dejstvo po čitavoj dubini. To znači da upravo snage na PZT u najvećoj meri doprinose da se u našoj teoriji odbaci kao prevaziđena klasična šema izvođenja napada (proboj — eksploatacija — gonjenje), odnosno metod pravolinijskog potiskivanja snaga branioca i postupno zauzimanje objekata po dubini. Jednovremenim udarom po čitavoj dubini u najvećoj mogućoj meri eliminišu se eventualne prednosti koje bi agresor mogao imati, a sopstvene snage dovode u poziciju da, i pod uslovom nepovoljnog odnosa snaga u nekim elementima, preduzimaju i uspešno izvedu radikalnija napadna dejstva pa i napadne operacije u zahvatu fronta, čak i u uslovima agresije sa radikalnim ciljem. Uostalom, takav značaj i uticaj snaga na PZT na razvoj situacije u zahvatu fronta i nije nikada bio sporan.

Međutim, kad je reč o transformaciji tih opštih stavova o mogućem uticaju ovog faktora na neka konkretna pitanja strukture i sadržaja napadne operacije, tačnije kad se radi o novom prilazu nekim teorijskim problemima operacije onda još uvek ima određenih teškoća, pa i zaostajanja.

Razmatranje nekih od problema iz strukture i sadržaja napadne operacije u zahvatu fronta sa stanovišta mogućeg uticaja snaga na PZT ima prevashodni cilj da aktuelizira i pokrene širu raspravu, kako bi se učinio korak dalje u oblikovanju teorije operacije uopšte, pa i napadne operacije kao najvišeg i najsloženijeg oblika napadnih dejstava.

Zamah napadne operacije

Posmatran kao sveukupnost rezultata, koji se u teoriji operacije obično iskazuje kroz određene manje ili više merljive parametre (cilj, širina, dubina, tempo, trajanje i dr.), zamah napadne operacije uvek će, pored ostalih faktora, zavisiti od stanja na PZT, a pre svega od jačine, operativno-taktičkog položaja i načina upotrebe snaga na toj

teritoriji. Te snage će, prema tome, bitno uticati na svaki od tih parametara pojedinačno, a samim tim i na zamah operacije kao njihove svojevrsne sinteze.

Izbor cilja operacije, na primer, uvek će biti uslovljen snagama koje se u datoj situaciji mogu angažovati u operaciji, uključujući, razume se, i snage na PZT, čime se potvrđuje opšta zakonitost da su cilj i snage uvek u odnosu međusobne zavisnosti i uslovljenosti.

Na sličan način ovaj faktor ispoljava uticaj i na ostale parametre kao što su širina, dubina, tempo, trajanje i dr.

Polazeći od moguće opšte slike stanja na PZT, posebno u vreme kad se u zahvatu fronta pripremaju i izvode napadne operacije, tj. od činjenice da je čitav prostor iza linije neposrednog dodira praktično pokriven sopstvenim snagama (teritorijalne, partizanske i druge snage), kao i od toga da tamo postoji i funkcioniše naš društveno-politički i ekonomski sistem (vlast, civilna zaštita, remontni, zdravstveni, transportni, građevinski i drugi kapaciteti), mora se zaključiti da se takvo stanje uvek javlja kao izuzetno pozitivan element u determinisanju svih pomenutih i drugih pokazatelja. Ako se pored toga ima u vidu da te snage praktično drže pod svojom kontrolom najveći deo »zauzete« teritorije i da se tu nalaze i vrlo velike potpuno slobodne prostorije, onda se odnos prema celokupnom prostoru iza linije fronta javlja u novom svetlu. Jer, očigledno je da se u napadnim operacijama ne radi o klasičnom »osvajanju«, već o promeni opšteg stanja i uslova u širem području borbenih dejstava, uključujući i PZT.

Dubina zadatka koga bi mogle dobiti grupacije ili operativni sastav u napadnoj operaciji u zahvatu fronta direktno će zavisiti i od snaga na PZT, posebno od njihovog rasporeda u datoj zoni napada.

Tempo napada i trajanje operacije biće još direktnije uslovljeni jačinom i opštim mogućnostima snaga na PZT. Ako je sa stanovišta uspešne realizacije opšte zamisli i cilja operacije od posebnog značaja ostvarivanje visokog tempa napada, te snage ponekad mogu imati odlučujući značaj. Usmeravanjem njihovog dejstva na objekte koji su bitni za visok tempo napada (prevoji, tesnaci, prelazi preko reka i sl.) obezbeđuje se kontinuitet napada i brzi prodor snaga sa fronta. U drugoj situaciji one i same mogu zauzimati pojedine prostorije i na taj način snagama sa fronta omogućavati da se preko njih kreću praktično u marševskom poretku.

Obezbeđenjem visokog tempa napada istovremeno se skraćuje vreme trajanja operacije, što u određenoj situaciji može takođe imati veliki značaj.

Međutim, u nekim operacijama zamah se i neće meriti po brzini prodora i vremenu njenog trajanja, već pre svega po rezultatima koji se postižu, ali to ne umanjuje, već naprotiv još više ističe ulogu i značaj snaga na PZT.

Grupisanje snaga i sredstava

U teoriji napadne operacije grupisanje snaga i sredstava, tj. njihova racionalna podela i plansko usmeravanje u duhu opšte ideje i zamisli za dejstvo oduvek je bio značajan operativni problem i bitan elemenat odluke komandanta, odnosno plana operacije.

U klasičnim operacijama grupisanjem su bile obuhvaćene samo one snage koje su se do početka napada nalazile u sopstvenoj pozadini, tj. na frontu odnosno na manjoj ili većoj udaljenosti od linije neposrednog dodira. Postojanje snaga na PZT i njihovo angažovanje u operacijama očigledno proširuje ovaj problem i daje mu nov i originalan sadržaj. Već sama činjenica da te snage postoje i da se angažuju u operaciji, nameće potrebu da se svi bitni problemi grupisanja — izbor težišta, ešeloniranje, angažovanje po pravcima i dr. — rešavaju istovremeno i u najtešnjoj povezanosti u obadve osnovne grupacije, tj. i u okviru snaga u zahvatu fronta i snaga na PZT. Pri izboru težišta u napadnoj operaciji, snage na PZT biće uvek značajan, a u nekim situacijama i odlučujući faktor. Njihovim usmeravanjem na određene pravce, objekte ili prostorije može se postići povoljan odnos snaga, a time i bitan preduslov za realizaciju pojedinih zadataka, pa i težišta u napadnoj operaciji u celini ili u pojedinim etapama. Snage na PZT će često preuzimati i izvršavati određene zadatke koji mogu biti od posebnog interesa za operaciju u celini (sprečavanje dovođenja snaga iz dubine, zauzimanjem nekih značajnijih objekata itd.), čime najdirektnije utiču na realizaciju utvrđenog težišta operacije.

Položaj snaga na PZT može u određenoj situaciji biti odlučujući faktor u izboru pravaca na koje će se angažovati glavne snage u zahvatu fronta, bilo radi toga da se što pre spoje i zajedno sa njima izvršavaju naredni zadatak, bilo radi toga da se snage na PZT podrže u izvršavanju njihovog zadatka.

Prenošenje težišta u toku izvođenja operacije može se takođe realizovati angažovanjem snaga na PZT samostalno ili u sadejstvu sa snagama koje dejstvuju u zahvatu fronta.

Ešeloniranje kao značajan elemenat grupisanja snaga u zahvatu fronta u uslovima postojanja jačih snaga na PZT dobija u našim ope-

racijama drukčiji smisao i sadržaj. Ako je svrha ešeloniranja u klasičnim napadnim operacijama stvaranje dubokog borbenog poretka radi postupnog narastanja sile udara po meri prodora u dubinu braniočeva rasporeda i ako je drugi borbeni ešelon bio prvenstveno namenjen za razvoj uspeha u dubini i dostizanje linije opšteg zadatka, postavlja se opravdano pitanje, da li u našim operacijama uopšte vršiti takvo ešeloniranje kad je ono samim postojanjem snaga na PZT unapred izvršeno. Drugim rečima, da li je potrebno formirati namenske ešelone od snaga u zahvatu fronta s obzirom da se upravo na većoj dubini, tj. tamo gde bi trebalo da se uvedu, već nalaze snage sposobne da samostalno ili uz odgovarajuća ojačanja i podršku izvršavaju njihove zadatke.

Zbog toga puno osnova imaju ona mišljenja prema kojima je takvo ešeloniranje prevaziđeno, odnosno da ukupnu podelu snaga treba vršiti na drugi način. Umesto klasičnog drugog ešelona trebalo bi imati rezervu različitog sastava i jačine koja bi preuzela delimično ulogu drugog borbenog ešelona, ali bi pored toga bila namenjena i za ojačanje snaga za PZT, naročito u onim snagama i sredstvima u kojima su obično inferiorne (oklopne jedinice, protivoklopna sredstva, inženjerija, jedinice PNHBO i dr.), kako bi se kvalitetno poboljšale i na taj način učinile sposobnim za izvršenje planiranih zadataka.

Borbeni poredak

U teorijskim raspravama koje se vode u obliku i fizionomiji borbenog poretka u napadnim operacijama tretman snaga na PZT je vrlo različit.

Razlike se javljaju pre svega oko pitanja: kako snage na PZT, kao prostorno odvojenu grupaciju, tretirati sa stanovišta opšteg borbenog poretka i kako to izražavati u odlukama komandanta i u borbenim dokumentima. U vezi s tim najčešća je praksa da se te snage, bez obzira na jačinu, sastav i moguću ulogu u operaciji tretiraju kao jedan, tj. poseban elemenat borbenog poretka koji se jednostavno priključuje ostalim, dok se istovremeno od snaga u zahvatu fronta formira više namenskih elemenata različite jačine i sastava. Na taj način u osnovi se zadržava klasična šema borbenog poretka koja ne odražava ne samo stvarni doprinos snaga na PZT, nego ni karakter zadataka koje te snage stvarno izvršavaju, a koji mogu biti veoma različiti.

U traženju adekvatnijeg rešenja ove dileme ima različitih mišljenja, od kojih dva mogu biti od posebnog značaja.

Jedno od njih polazi od činjenice da su, za operaciju ipak odlučujuće snage koje dejstvuju sa fronta, bez obzira na jačinu snaga na PZT, pa bi prema tome njihova upotreba i tretman u borbenom poretku trebalo da budu apsolutno zavisni i maksimalno prilagođeni rešenjima usvojenim za snage koje dejstvuju sa fronta. Konkretnije, to znači da bi snage na PZT, s obzirom na dobijene zadatke, mesto i način njihovog izvršenja, trebalo smatrati sastavnim delovima onih elemenata borbenog poretka koji se formiraju od snaga u zahvatu fronta, a koji su u opštoj podeli manje ili više predodređeni za izvršenje tih zadataka. To bi praktično značilo da bi sve one snage na PZT koje bi se angažovale u dubini bližeg zadatka, odnosno na prostoru gde se angažuje prvi borbeni ešelon trebalo tretirati kao sastavni deo toga elementa borbenog poretka, a snage koje se angažuju na većoj dubini, odnosno na prostoru gde bi se uvodio i dejstvovao drugi borbeni ešelon, kao njegovi sastavni delovi. Isti kriterijum bi se primenjivao i kad se radi o rezervama pa i nekim drugim elementima borbenog poretka.

Takva mišljenja nisu bez osnova jer polaze od zahteva maksimalnog jedinstva svih snaga i integrisanosti kao bitnog principa njihove upotrebe bez obzira na prostornu udaljenost i način izvršenja zadataka.

Međutim, takav prilaz ukazuje na više problema pre svega zbog toga što do kraja pojednostavnjuje opštu sliku stanja u zoni napadne operacije i što celokupna dejstva u operaciji dosta kruto svodi na bliži i sledeći zadatak. Na taj način gube se iz vida neke opšte karakteristike savremenih borbenih dejstava, pre svega dinamičnost, brz obrt situacije, iznenađenje i sl., a i činjenica da će snage na PZT često puta izvršavati i takve zadatke koji će po vremenu i prostoru biti manje povezani s dejstvom snaga prvog, odnosno drugog ešelona.

Prihvatajući činjenicu da su ukupne snage koje učestvuju u operaciji jedinstvene, kao i to da su unapred podeljene u dve osnovne grupacije, zastupnici drugog mišljenja, polazeći od različitosti uslova za dejstvo, smatraju da u okviru jedne i druge grupacije treba formirati onoliko elemenata borbenog poretka koliko je potrebno s obzirom na njihovo mesto i ulogu, karakter i način izvršenja pojedinih zadataka.

To praktično znači da se u okviru snaga na PZT može formirati, isto kao i u okviru snaga koje se angažuju u zahvatu fronta, više različitih elemenata borbenog poretka koji mogu imati privremen ili

trajnji karakter, i koji svoje zadatke mogu izvršavati samostalno ili u sadejstvu sa odgovarajućim elementima snaga u zahvatu fronta. Tako na primer, na PZT mogu postojati snage namenjene za sprečavanje dovođenja dubljih rezervi (izolacija bojišta), snage za neposredno sadejstvo jedinicama u zahvatu fronta; snage za diverzantska dejstva, za obezbeđenje pokreta itd., jer će one takve zadatke stvarno dobijati i izvršavati.

Očigledno je da ovo mišljenje ima više osnova jer polazi od realnije slike mogućeg stanja i adekvatnije odražava mesto i ulogu snaga na PZT.

Prihvatajući takvo rešenje otklonile bi se značajne manjkavosti u oblasti teorije, a i nesporazumi do kojih u praksi ponekad dolazi. Istovremeno bi se otklonio određeni šematizam koji otežava iznalaženje adekvatnijih rešenja u celini, a posebno kad se radi o tretmanu snaga na PZT.

U tom rešenju avijacija i artiljerijsko-raketna sredstva većeg dometa, koja mogu podržavati i snage na PZT, mogla bi se tretirati kao snage zajedničke podrške.

Iz svega što je rečeno proizlazi zaključak da bi ukupne snage namenjene za izvođenje operacije bile primarno podeljene na tri dela (grupacije), tj. snage za dejstvo sa fronta, snage za dejstvo na PZT i snage zajedničke podrške. U okviru tih snaga bi se, zavisno od potreba i mogućnosti moglo formirati više različitih (namenskih) elemenata borbenog poretka, što bi zavisilo od potreba i konkretnih uslova u kojima bi se izradila napadna operacija.

Manevar u napadnoj operaciji

Sa stanovišta sadržaja i oblika manevra u napadnoj operaciji, postojanje snaga na PZT, posebno njihove objektivne mogućnosti da u izvršenju dobijenih zadataka primenjuju različite borbene postupke i načine dejstva, ima izuzetan značaj. U vojnoj teoriji to je bez sumnje kvalitativno nov elemenat, a kad se radi o manevru upravo zbog toga što se te snage u celini ili njihovi pojedini delovi uvek nalaze tamo gde u klasičnim operacijama u okviru manevra tek treba dovesti određene snage koje dejstvuju u zahvatu fronta. Činjenica da se snage na PZT praktično nalaze uvek tamo gde su i snage branioca, odnosno objekti koji sa stanovišta njegove odbrane, pa prema tome i našeg napada imaju izuzetan značaj, obezbeđuje da se ukupne snage koje učestvuju u operaciji uvek nađu u najpovoljnijim operativno-

-taktičkim položajima i da, primenom najpogodnijeg manevra (dejstva iz pozadine, bočna i obuhvatna dejstva, dejstvo iz neprijateljevog rasporeda i dr.) uspešnije izvrše dobijeni zadatak.

To znači, da snage na PZT najdirektnije utiču i na izbor oblika manevra i način dejstva snaga u zahvatu fronta, tj. omogućavaju da se neki klasični oblici kao što su obilazak, vertikalni manevr, pa i ubacivanje, praktično eliminišu ili svedu na najmanju meru.

Zbog toga je sasvim opravdan stav da se u napadnim operacijama naših snaga kao predominantan ne može prihvatiti ni jedan od poznatih klasičnih oblika manevra, odnosno da je *kombinacija* više različitih oblika, borbenih postupaka i načina dejstva osnovni i dominantni vid opšteg manevra. Na taj način manevr u napadnoj operaciji postaje ne samo bogatiji i sadržajniji već i efikasniji, a to je od posebnog značaja u situaciji kada je protivnik manje ili više superiorniji u nekim elementima opšteg odnosa snaga. Obilazak kao oblik manevra je necelishodan ne samo zato što je njegova primena pogotovo jačim snagama, veoma teško izvodljiva, već pre svega zato što snage na PZT samostalno ili uz određena ojačanja, skoro redovno mogu u potpunosti izvršavati zadatke namenjene snagama koje bi vršile obilazak. Ako se, pak, u toku napada steknu povoljniji uslovi za obilazak, onda on treba da je usmeren pre svega na brzo spajanje snaga sa fronta i snaga na PZT radi zajedničkog izvršavanja narednih zadataka.

Ista je stvar i sa ubacivanjem, pogotovo ako se ono izvodi na većoj dubini neprijateljevog rasporeda.

Slična je situacija i kad se radi o upotrebi sopstvenog vazdušnog desanta, pogotovo ako se ima u vidu sva složenost organizacije i izvođenja takvih dejstava. Sredstva za prenos desanata, pre svega helikoptere, mnogo je racionalnije upotrebiti za ojačanje snaga na PZT deficitarnim borbenim i materijalno-tehničkim sredstvima ili za neke druge zadatke.

Frontalni proboj kao dominantan oblik manevra nije isključen u nekoj izuzetno povoljnoj situaciji, ali je u najvećem broju slučajeva, bar kad se radi o napadnim operacijama u kombinovanom obliku oružane borbe, necelishodan. Zbog toga se postavlja i pitanje: da li se uopšte može govoriti o klasičnom probou kad se odmah iza linije neposrednog dodira uvek nalaze slabije ili jače naše snage koje su sposobne da sadejstvuju snagama koje vrše proboj.

To praktično znači da snage na PZT bitno opredeljuju fizionomiju i oblik manevra u napadnoj operaciji. To navodi na zaključak da bi se u teoriji i praksi morali brže oslobađati klasičnih shvatanja i šema i kad se radi o manevru u napadnoj operaciji.

Sadejstvo u napadnoj operaciji

U našim uslovima sadejstvo u napadnoj operaciji dobija mnogo veći značaj, više nego druga pitanja i sasvim nov sadržaj, pre svega zbog toga što na PZT činjenici imamo respektivne snage koje neposredno učestvuju u operaciji. Sem toga imamo i druge elemente sistema opštenarodne odbrane koji se takođe uključuju u realizaciju cilja operacije.

Nov sadržaj sadejstvu daje činjenica što se u realizaciji operacije, pored snaga u zahvatu fronta, javlja sasvim nova i u teoriji nepoznata struktura koja ima značajan, a ponekad i odlučujući uticaj na realizaciju planiranog cilja operacije. Dok se u klasičnim operacijama organizacija sadejstva sastojala u usklađivanju dejstva između vidova i rodova, između elemenata borbenog poretka, koji se obrazuje od snaga na frontu i između suseda, u našim napadnim operacijama javlja se nov element koji bitno opredeljuje ne samo sadržaj već i način organizacije i sva druga pitanja sadejstva. Opravdano se zbog toga smatra da je usklađivanje dejstava između snaga koje dejstvuju sa fronta i snaga na PZT u našim operacijama osnovni cilj i sadržaj u organizaciji sadejstva.

Složenost organizacije sadejstva proizilazi iz činjenice što snage koje se nalaze na PZT nisu stalno u sastavu grupacije koja izvodi operaciju u zahvatu fronta; što se sadejstvo organizuje preko više komandi i štabova koji se nalaze na PZT; i što još uvek nije sasvim rešeno pitanje veza i dr.

Prihvatimo li opštu podelu ukupnih snaga koje učestvuju u operaciji na tri osnovna dela kao i stav da se u okviru svakog od njih može formirati više različitih elemenata borbenog poretka, lako se može zaključiti:

— *prvo*, da se u napadnoj operaciji u najopštijem smislu sadejstvo organizuje između ta tri osnovna dela kao posebnih celina;

— *drugo*, da se sadejstvo organizuje između pojedinih elemenata borbenog poretka iz okvira dva ili sva tri osnovna dela (jedinica sa fronta — jedinica na PZT — avijacije) i

— *treće*, da se sadejstvo organizuje između pojedinih elemenata borbenog poretka unutar svakog dela ukupnih snaga, odnosno svake od pomenute tri celine posebno.

Iz toga sasvim jasno proizilaze sve moguće kombinacije koje stvarna situacija može nametnuti, a koje se organizacijom sadejstva moraju obuhvatiti.

Ako se tome doda i potreba usklađivanja dejstva sa onim snagama koje se direktno ne angažuju u napadnoj operaciji, već dejstvuju po planovima štabova teritorijalne odbrane, i organizacija saradnje s drugim elementima opštenarodne odbrane na teritoriji gde se izvodi operacija — imajući pri tom u vidu i stvarnu prostornu udaljenost pojedinih elemenata borbenog sistema međusobno — stiče se potpunija slika o značaju i složenosti sadejstva u napadnoj operaciji.

Očigledno je da smo u traženju najboljih rešenja za ove probleme još uvek u fazi načelnih razmatranja, tj. da još uvek nemamo sasvim jasne i iskristalisane stavove. Zbog toga je potreba za širim razmatranjima i polemikama veoma aktuelna i značajna.

U ovom članku dotaknuta su samo neka pitanja iz teorije napadne operacije, čiji su tretman i način rešavanja u manjoj ili većoj meri uslovljeni faktorom »snaga na PZT«. Samim tim se odmah nameće druga teorijska i praktična pitanja kao što su komandovanje, organizacija i priprema, uloga i zadaci rodova i vidova; pozadinsko obezbeđenje i sl., što zaslužuje raspravu upravo sa tog stanovišta.

Mišljenja koja su ovde izneta jedan su od mogućih načina njihovog teorijskog oblikovanja i praktičnog rešavanja, i predstavljaju samo pokušaj da se konkretnije sagleda značaj i neposredni uticaj ovog faktora na razradu i oblikovanje naše teorije napadne operacije.